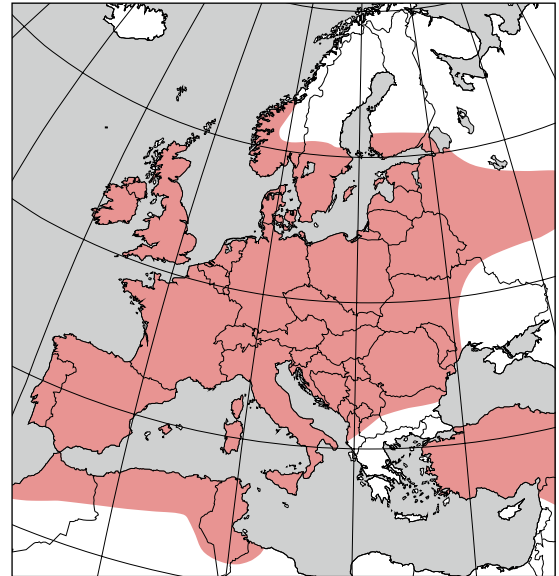
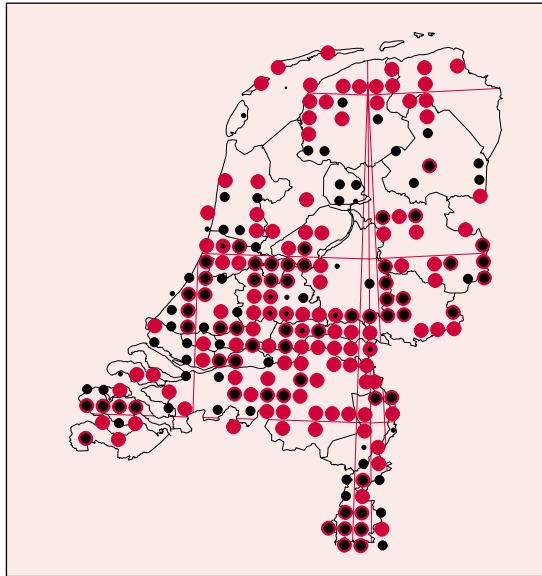

193 *Paranchus albipes*

Eilanden (O.A. LINDROTH 1974). Vrijwel beperkt tot het laagland en de heuvels, zelden montaan boven de 1000 m (BURMEISTER 1939). In Midden-Europa ook op grindachtige bodem (MARGGI 1992).

Vangpotten. Groep: H2 (30 series, 913 individuen). De vangsten komen voornamelijk uit natte terreinen, zoals natte bossen en struwelen [22-23] en rietland [27-28], maar ook van onverwachte plekken zoals schraal grasland en weiland op zandgrond [11-12], het betreft hier dan vangseries nabij oevers. **Eurytopie:** 4 (PRES = 0,3 en SIM = 0,5). **Bodem:** lemig zand. **Vocht:** 4. **Begeleiders:** *Pterostichus strenuus* 96,7% (4,6%), *Loricera pilicornis* 86,7% (3,8%), *Nebria brevicollis* 83,3% (3,7%), *Pterostichus vernalis* 83,3% (4,9%), *Pterostichus melanarius* 76,7% (4,6%), *Bembidion tetracolum* 73,3% (7,5%) en *Clivina fossor* 70% (4,5%).

Biologie

Strikt nachtactief. Voortplanting voornamelijk in het voorjaar met overwintering als imago, volgens Burmeister (1939), en Marggi (1992). De reproductieperiode is echter variabel en onder bepaalde omstandigheden kan najaarsvoortplanting plaatsvinden waarbij winterlarven optreden

(LUFF 1998), een vorm die in Fennoscandië eerder regel dan uitzondering is (LARSSON 1939, LINDROTH 1986). In elk geval worden uit veel streken ook winterlarven gemeld. De eieren worden dicht aan de oppervlakte in de bodem gelegd (ca. 25 stuks) en komen na 1-2 weken uit (BURMEISTER 1939). De larvale ontwikkeling in de zomer zou 7-8 weken in beslag nemen met aansluitend een poprust van ca. zeven dagen. De larve is opgenomen in de tabellen van Arndt (1991) en Luff (1993).

Dispersie: macropteer. De soort heeft echter vrij sterk gereduceerde vleugels (O.A. LINDROTH 1945) en in slechts zeer weinig gevallen beschikten dieren over volledig ontwikkelde vliegspieren, onder andere aan de oevers van snel stromend water (DESENDER 1989A). Dieren die gevangen werden op een beschaduwde oever aan stilstaand water, bezaten geen van alle vliegspieren. Desender vermeldde dat de dieren over het algemeen goed in staat zijn om lopend de winterbiotoop, bijvoorbeeld rivierdijken, te bereiken. De soort is ook in Zuidelijk Flevoland aangetroffen.

Bedreiging

Niet bedreigd. Te weinig duidelijkheid over de bruikbaarheid als indicatorsoort.

GENUS LIMODROMUS

soorten 194-195

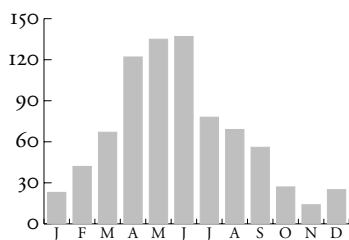
Synoniem

Platynus part. auct.

Middelgrote (7-10 mm) bruine of zwarte soorten.

Areaal

Holarctisch, maar het merendeel van de ca. 20 soorten is beperkt tot het Palearctische gebied; ca. 6 soorten komen voor in Europa (JUNK & SCHENKLING 1931), twee in Nederland. De Nederlandse verspreiding van de soorten van dit genus en de andere van *Agonum* afgesplitste genera is samengevat in fig. 210.

194 *Limodromus assimilis*

Oecologie

De soorten bewonen meest schaduwrijke oevers en moerasen. *A. dorsalis* is ondergebracht bij de ordinatie van *Agonum* (fig. 212).

Taxonomie

In navolging van Schmidt (1998) hier als zelfstandig genus opgevoerd.

194 *Limodromus assimilis*

Synoniem

Agonum assimilis.

Areaal

Palearctische soort. In Europa tot 64-66° noorderbreedte. Naar het oosten tot in West-Azië, de Kaukasus en Siberië, tot het Amoergebied. Niet in het zuidelijk deel van Mediterraan Europa, wel in Klein-Azië. **Areaalkarakteristiek:** 5, Nederland: subcentraal.

Voorkomen

In Nederland verbreid en vaak talrijk in de bosrijke streken, zeldzamer aan de kust. Op de Britse Eilanden overal (LUFF 1998). In Denemarken hoofdzakelijk in het oosten (BANGSHOLT 1983). In Fennoscandië verspreid tot ongeveer 64° noorderbreedte, het meest algemeen in het zuidwesten van Zweden (LINDROTH 1945, 1986). In Duitsland overal zeer algemeen (HORION 1941), evenals in de overige Midden-Europese landen inclusief Zwitserland, waar de soort over het gehele land verbreid is (MARGGI 1992). In België verbreid en gewoon (DESENDER 1986).

Status: in Nederland en overal in het omliggend gebied is het aantal vindplaatsen vooruitgegaan (DESENDER & TURIN 1986, 1989).

Oecologie

Lichtschuw, koudepreferent en hygrofiel (THIELE 1977). De soort gedroeg zich bij diverse preferentieproeven af en toe tegenstrijdig, hetgeen Thiele tot de conclusie bracht dat een sterke veldfactor mogelijk over het hoofd werd gezien. Hij blijkt allereerst gebonden te zijn aan een koel microklimaat. De voorkeurstemperatuur ligt nabij de 10°C (7,8-12,5°C) en een relatieve luchtvochtigheid van ca. 50% (45-54%) (minimum en maximum van gemiddelden over zes jaar) (THIELE 1977). In Noord(west)-Europa een uitgesproken soort van vochtige tot natte, humus- en schaduwrijke, koele bossen met name met elzen (*Alnus glutinosa*) en essen (*Fraxinus excelsior*) (LINDROTH 1974, 1986). Over het algemeen op iets drogere plaatsen dan *Pterostichus nigrata*, waarmee hij vaak samen wordt gevonden (THIELE 1977). Behalve in bossen, ook gevonden op beschaduwde koele plekken in uiterwaarden, parken en tuinen. Vooral in het laagland en het heuvelland, maar ook in bergdalen tot ca. 1500 m (BURMEISTER 1939, MARGGI 1992). In Midden-Europa vaak aangetroffen in de nabijheid van water en duidelijk minder in naald- dan in loofbos.

Vangpotten. Groep: EU(D) (118 series, 3.987 individuen). De hoogste scores vinden we in bossen, inclusief struweel [17-23]. Relatief lage presenties, maar hoge dichtheden, in ruderaal terreinen en kruidenrijke graslanden [24, 26]. Hij mijdt andere open terreintypen, zoals heiden, duinen, akkers en oevers. **Eurytopie:** 7 (PRES = 0,52 en SIM = 0,85). **Bodem en Vocht:** geen voorkeur. **Begeleiders:** *Nebria brevicollis* 87,4% (15,5%), *Pterostichus oblongopunctatus* 87,4% (27,2%), *Notiophilus biguttatus* 85,7% (22,6%), *Loricera pilicornis* 83,2% (14,3%), *Pterostichus strenuus* 77,3% (14,7%), *Pterostichus nigrata* (waarschijnlijk niet *Pterostichus rhaeticus*) 76,5% (21,1%), *Calathus rotundicollis* 73,9% (37,9%) en *Pterostichus niger* 72,3% (13,4%).

Biologie

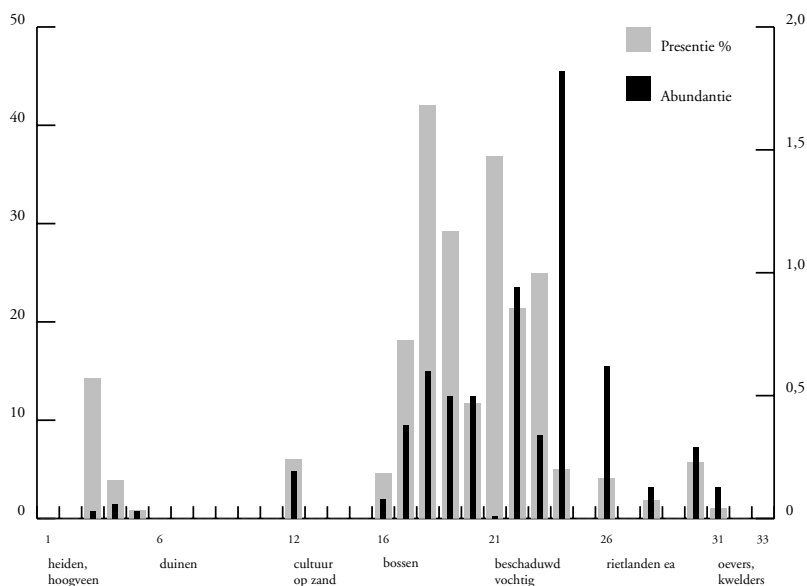
Nachtactief. Voortplanting in het voorjaar (april-medio juni). De larve ontwikkelt zich in juni-juli zonder diapauze (THIELE 1966), de 'verse' dieren verschijnen in het najaar. De

overwintering vindt plaats als adult achter schors van dode bomen, in oude boomstronken of onder omgevallen bomen, vaak in groepjes bij elkaar (BURMEISTER 1939); de adulte parapauze eindigt bij een bepaalde (langere) daglengte (THIELE 1966). Een deel van de volwassen dieren reproduceert verscheidene jaren (PB). In gevangenschap haalde de soort een leeftijd van 3 jaar (NEUDECKER 1974). Bij concurrentieproeven bleek overigens de oecologisch verwante *Pterostichus nigrata* veel beter te overleven. De larve is opgenomen in de tabellen van Arndt (1991) en Luff (1993).

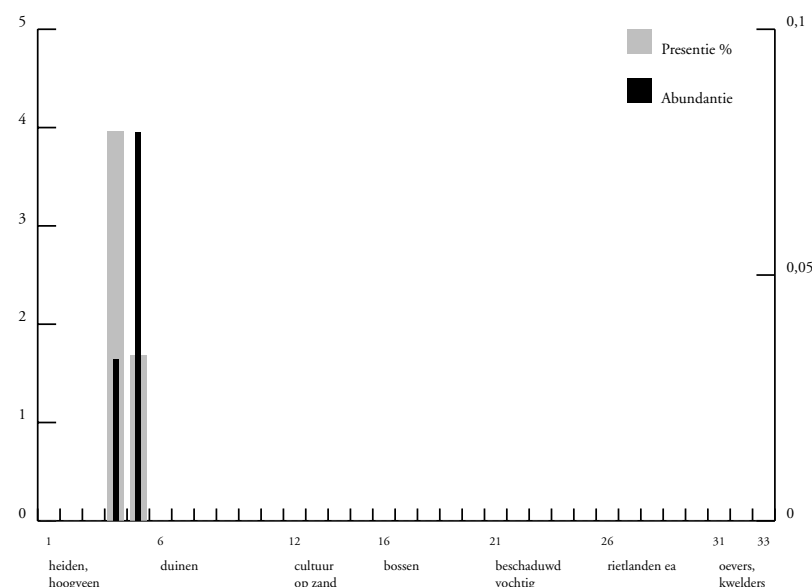
Dispersie: macropter, maar hij vliegt volgens Lindroth (1945) weinig en slecht. Lindroth gaf één vliegwaarneming: Landin (1944). Bij het Belgische materiaal werden geen volledig ontwikkelde vliegspieren aangetroffen, terwijl de vleugels relatief slecht ontwikkeld waren (DESENDER 1989A). De loopsnelheid is ca. 10 cm per seconde (THIELE 1977). Hij kan uitstekend in bomen klimmen.

Bedreiging

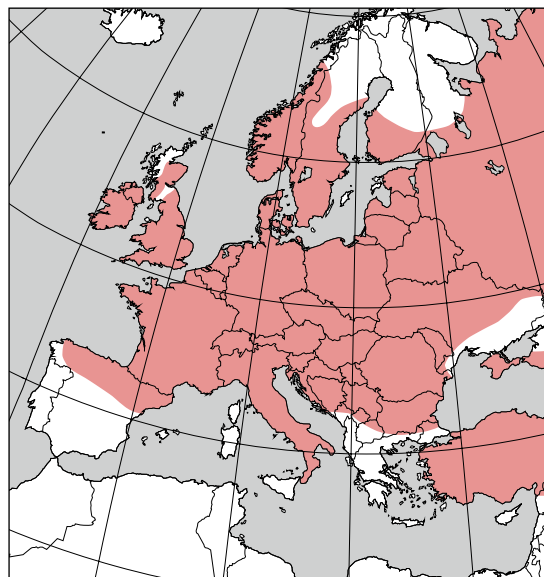
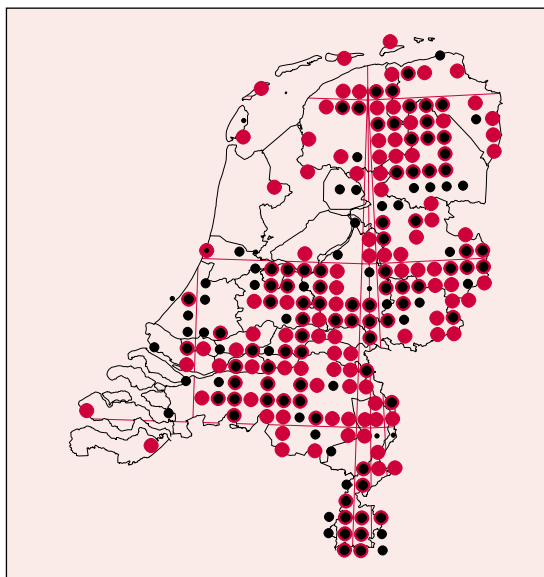
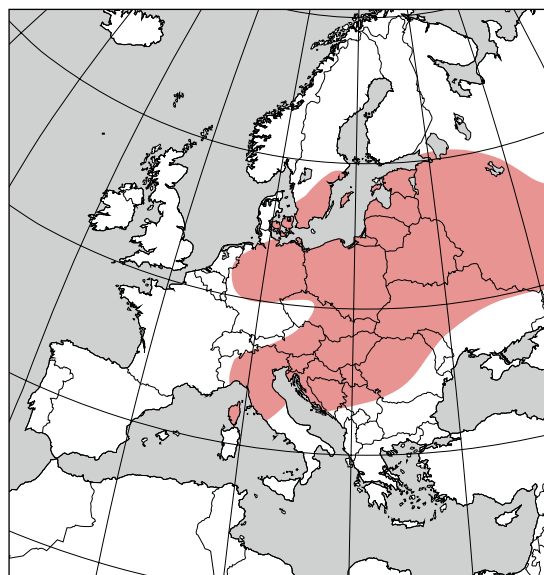
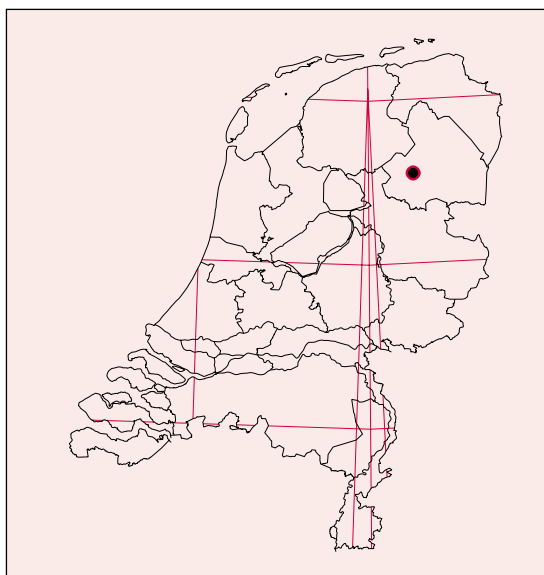
Niet bedreigd. Niet bruikbaar als indicator.

194 *Limodromus assimilis*

195 *Limodromus krynickii*

194 *Limodromus assimilis*195 *Limodromus krynickii***195 *Limodromus krynickii*****Synoniem***Agonum krynickii*.**Areaal**

Palearctische soort. Het verspreidingsgebied heeft ongeveer de Elbe als westgrens. Op enkele plaatsen heeft hij zich verder in westelijke richting uitgebreid. Naar het oosten tot in Siberië en Kirgizië. **Areaalkarakteristiek:** 7, Nederland: marginaal.

Voorkomen

In Nederland alleen in Drenthe gevonden in vangtrechters van het Biologisch Station te Wijster, eerste vangst op 22 maart 1961 (DEN BOER 1962). Sindsdien is hij regelmatig waargenomen: acht exemplaren in de periode 1964-1969 en nog één exemplaar in 1982, alle in het Dwingelderveld. Niet op de Britse Eilanden. In Denemarken en Zuid-Zweden slechts enkele waarnemingen (BANGSHOLT 1983, LINDROTH 1986); in Denemarken op de Rode Lijst (JØRUM 1995). Verder in de omgeving van

St. Petersburg. In Duitsland zeer zeldzaam in het Mittelgebied, niet in het westen en zuiden (HORION 1941). In Midden-Europa niet in Zwitserland, maar wel met uitlopers naar Midden-Italië en Corsica (MARGGI 1992). Niet in België.

Status: over de status van de populaties in ons gebied zijn geen goede gegevens beschikbaar. Mogelijk geheel verdwenen.

Oecologie

Hygrofiel, paludicol (MANDL 1978). Volgens de literatuur is het een soort van donkere, moerassige plekken in venige bossen met een rijke ondergroei van o.a. moerasspirea (*Filipendula ulmaria*), waar hij in het strooisel en in mossen, of achter schors van dode takken leeft (LINDROTH 1986). Ook uit vochtige heide (*Erica*) met pijpenstrootje (*Molinia caerulea*), of drogere heide (*Calluna*) met korstmossen (*Cladonia*) en borstelgras (*Nardus stricta*) (TD). Volgens Burmeister (1939) vlak bij water. Volgens Marggi (1992) geven de schaarse vondsten in Noord- en Midden-Italië aanwijzing voor een voorkeur voor leem- of kalkbodem.

Vangpotten. Groep: A1 (6 series, 9 individuen). De vang-

sten uit Drenthe (Kraloërheide, Dwingelderveld) komen uitsluitend uit heiden [4-5]. Het beeld van de oecologie is hiermee, gezien de literatuurgegevens, beslist niet compleet. **Eurytopie:** 3 (PRES = 0,06 en SIM = 0,5). **Bodem:** hoogveen. **Vocht:** niet op droge plaatsen gevangen. **Begeleiders:** onvoldoende gegevens.

Biologie

Nachtactief? Voortplanting in mei-juni. 'Verse' dieren in het najaar. De adulten overwinteren (MARGGI 1992). De larve is opgenomen in de tabel van Arndt (1991).

Dispersie: macropteer. Lindroth (1945) twijfelde niet aan de vliegcapaciteit, maar tot op heden zijn er nog geen vlieg-waarnemingen van deze soort bekend. In het recente werk van Lindroth (1986) wordt het vliegvermogen overigens weer in twijfel getrokken. Aangenomen dat het bij de vrij geïsoleerde populaties in het westen om uitbreidingen en niet om relictpopulaties gaat, zou geconcludeerd kunnen worden dat vliegvermogen zeker een rol moet hebben gespeeld.

Bedreiging

Onvoldoende gegevens.

GENUS PLATYNUS

soort 196

Zwartbruine of donker metaalkleurige, kleine tot middelgrote soorten, van ca. 5-9 mm.

Areaal

Door de recente revisies en opwaardering van een aantal soorten die vroeger tot *Platynus* werden gerekend, is het op het moment erg moeilijk om een betrouwbaar overzicht te geven. Het genus is waarschijnlijk verspreid in het Holarctische en het Neotropische gebied en telt tenminste 50 soorten, waarvan 40 in Noord- en Midden-Amerika (BALL 1960, LIEBHERR 1992), en 8 in het Palearctisch gebied (KRYZHANOVSKIJ ET AL. 1995). De verspreiding in andere regio's wordt hier buiten beschouwing gelaten. Drie soorten komen voor in Europa en één in Nederland.

Oecologie en biologie

Zie soortbespreking. Voor de ordinatie zie fig. 210.

Taxonomie

Twee van de drie Europese soorten, *P. glacialis* en *P. livens*, zijn opgenomen in de tabellen van Freude et al. (1976) en Trautner & Geigenmüller (1987), en de soorten *P. livens* en *P. mannerheimii* in Lindroth (1986).

196 *Platynus livens*

Synoniemen

Agonum livens, *Limodromus livens*.

Areaal

West-Palearctische soort. Niet in Noord- en Zuid-Europa. Naar het oosten tot West-Siberië. **Areaalkarakteristiek:** 2, R = submarginaal.

Voorkomen

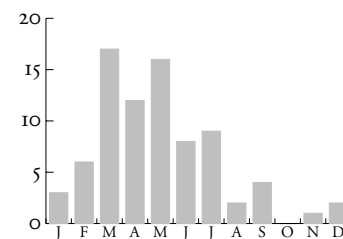
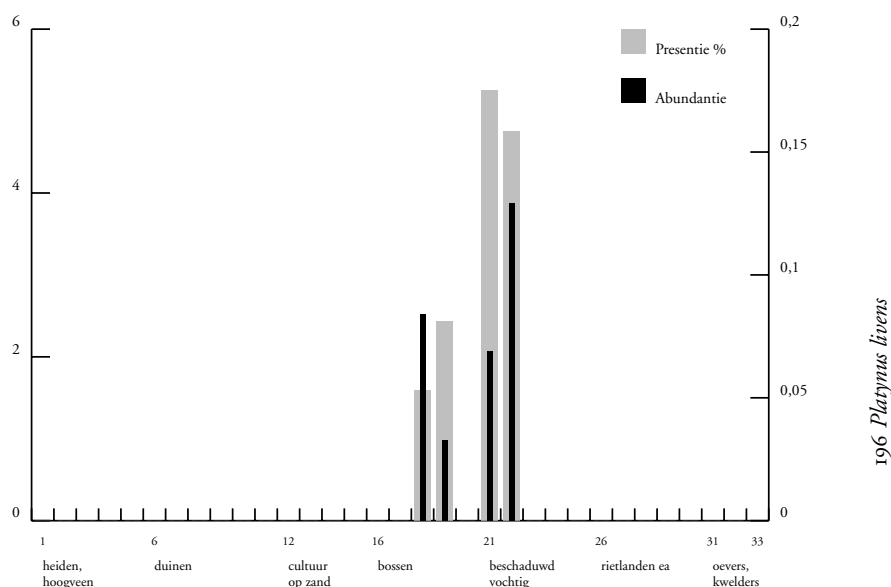
In Nederland vooral in het gebied rond de grote rivieren, niet algemeen. Op de Britse Eilanden plaatselijk in het zuiden en oosten van Engeland (LINDROTH 1974, LUFF 1998). Ook waargenomen in het westen van Ierland (Galway) (SPEIGHT 1976A). In Denemarken pleksgewijs verspreid, vooral op de eilanden en in Oost-Jutland (BANGSHOLT 1983). In Fennoscandië alleen in het Zuid-Zweden en Finland, nergens algemeen (LINDROTH 1945, 1986). In Duitsland over een groot ge-

bied verspreid, maar overal zeldzaam (HORION 1941, TRAUTNER & MÜLLER-MOTZFELD 1995). In Berlijn (BARNDT ET AL. 1991) en Baden-Württemberg (TRAUTNER 1992B) op de Rode Lijst, evenals in Zwitserland, waar hij alleen in het noorden voorkomt (MARGGI 1992). In België verbreid maar eveneens zeldzaam (DESENDER 1986). Recentelijk sterk achteruit gegaan, in Vlaanderen op de Rode Lijst (DESENDER ET AL. 1995).

Status: in Nederland en het omliggend gebied is het aantal waarnemingen achteruitgegaan (DESENDER & TURIN 1986, 1989). Recentelijk werden echter veel waarnemingen verkregen uit handvangsten: langs visvijvers bij Echt (BERGER & POOT 1970), Bunderbos (1985) (KA, TH), Beuningen, Twente (1993) (EL), Linschoterbos (1985) (PH), langs de IJssel bij Lathum (1989) (JW), Winterswijk (1990) (JW) en in diverse UTM-hokken in Noord-Brabant (1983-1984) (TH).

Oecologie

Ripicol, paludicol (MANDL 1978). Volgens Krogerus (1960) in Finland vooral aan oligotrofe vennen, geheel of gedeeltelijk tyrfobiont/tyrfofiel. Een soort van moerassige, venige loofbossen, vooral met elzen (*Alnus*) of berken (*Betula*), tussen blad of in veenmos (*Sphagnum*) (LINDROTH 1974, 1986). Bij voorkeur op modderige plaatsen met veel beschaduwing, ook op kleiige bodem tussen bladeren, bij voorkeur langs de oevers van bospoelen. In het laagland en bergdalen tot ca. 600 m (BURMEISTER 1939). In Zwitserland eveneens in moeras-

196 *Platynus livens*